

QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA INVESTITSİYALARDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI

Nilufar Mengqobilovna Xudayberdieva

*Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti
" Iqtisodiyot, o'rmonchilik va veterenariya fakulteti " fakulteti,
"Tarmoqlar iqtisodiyoti" kafedrası o'qituvchisi*

Qishloq xo'jaligi sohasida investitsiyalardan foydalanish istiqbollari zamonaviy sharoitda alohida dolzarblik kasb etmoqda. BMT ma'lumotlariga ko'ra, 2050 yilga kelib dunyo aholisi 9,7 mlrd kishiga yetishi kutilmoqda, bu esa oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan talabning 70 foizga oshishiga olib keladi. Bunday sharoitda qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish va uning samaradorligini oshirish uchun katta hajmdagi investitsiyalar talab etiladi.

Jahon banki ekspertlari tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, rivojlanayotgan mamlakatlarda qishloq xo'jaligini rivojlantirish uchun yiliga 80 mlrd dollardan ortiq qo'shimcha investitsiyalar talab etiladi. Bu investitsiyalar asosan quyidagi yo'nalishlarda amalga oshirilishi zarur: infratuzilmani rivojlantirish, sug'orish tizimlarini modernizatsiya qilish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, kadrlar salohiyatini oshirish va innovatsion faoliyatni rivojlantirish.

Qishloq xo'jaligi sohasidagi investitsiyalarning istiqbolli yo'nalishlari sifatida quyidagilarni ko'rsatish mumkin. Eng avvalo, raqamli texnologiyalarni joriy etish katta istiqbolga ega. "Aqlli qishloq xo'jaligi" texnologiyalari ishlab chiqarish samaradorligini 30-40 foizga oshirish imkonini beradi. Bu texnologiyalar qatoriga aniq dehqonchilik tizimlari, sun'iy intellekt, dronlar va robotlar, IoT qurilmalari va boshqalar kiradi.

Ekologik qishloq xo'jaligi ham investitsiyalar uchun istiqbolli yo'nalish hisoblanadi. Jahon bozorida organik mahsulotlarga bo'lgan talab yildan-yilga oshib bormoqda. FAO ma'lumotlariga ko'ra, organik qishloq xo'jaligi mahsulotlari bozori hajmi 2030 yilga kelib 500 mlrd dollarga yetishi kutilmoqda. Bu esa ekologik qishloq xo'jaligiga yo'naltirilgan investitsiyalarning yuqori daromadlilikini ta'minlaydi.

Issiqxona xo'jaliklari ham istiqbolli investitsion yo'nalish hisoblanadi. Zamonaviy issiqxonalar yil davomida mahsulot yetishtirish va ob-havo sharoitlariga bog'liqlikni kamaytirish imkonini beradi. McKinsey ma'lumotlariga ko'ra, zamonaviy issiqxona komplekslariga yo'naltirilgan investitsiyalarning o'rtacha rentabelligi 25-30 foizni tashkil etadi.

Innovatsion biotexnologiyalar sohasidagi investitsiyalar ham katta istiqbolga ega. Seleksiya va urug'chilikni rivojlantirish, kasalliklarga chidamli va hosildor navlarni yaratish, chorvachilikda naslchilik ishlarini takomillashtirish kabi yo'nalishlar yuqori

iqtisodiy samara beradi. Global Market Insights tadqiqotlariga ko'ra, qishloq xo'jaligidagi biotexnologiyalar bozori hajmi 2030 yilga kelib 100 mlrd dollarga yetishi kutilmoqda.

Logistika infratuzilmasini rivojlantirish ham muhim investitsion yo'nalish hisoblanadi. Zamonaviy saqlash va qayta ishlash komplekslari, sovutish zanjiri ob'ektlari, transport-logistika markazlari qishloq xo'jaligi mahsulotlari yo'qotishlarini kamaytirish va ularning qiymat zanjirini uzaytirish imkonini beradi.

O'zbekiston sharoitida qishloq xo'jaligi sohasidagi investitsiyalarning istiqbolli yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

Sug'orish tizimlarini modernizatsiya qilish eng muhim yo'nalish hisoblanadi. Tomchilatib sug'orish, yomg'ir latib sug'orish kabi zamonaviy texnologiyalar suv resurslaridan samarali foydalanish va hosildorlikni oshirish imkonini beradi. Bu yo'nalishda 2025 yilgacha 2 mlrd dollardan ortiq investitsiyalar o'zlashtirish rejalashtirilgan.

Meva-sabzavotchilik sohasini rivojlantirish ham katta istiqbolga ega. Intensiv bog'lar va uzumzorlar barpo etish, zamonaviy issiqxonalar qurish, saqlash va qayta ishlash infratuzilmasini rivojlantirish orqali eksport salohiyatini oshirish mumkin. Bu yo'nalishda 2030 yilgacha 5 mlrd dollarlik investitsion loyihalarni amalga oshirish rejalashtirilgan.

Chorvachilikni rivojlantirish ham istiqbolli yo'nalish hisoblanadi. Naslchilik ishlarini takomillashtirish, ozuqa bazasini mustahkamlash, zamonaviy komplekslar barpo etish orqali tarmoq samaradorligini oshirish mumkin. Bu sohada 2025 yilgacha 3 mlrd dollarlik investitsion loyihalar rejalashtirilgan.

Qishloq xo'jaligini raqamlashtirish bo'yicha investitsion loyihalar ham katta istiqbolga ega. "Aqlli qishloq xo'jaligi" texnologiyalarini joriy etish, raqamli platformalar yaratish, avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarini rivojlantirish rejalashtirilgan. Bu yo'nalishda 2030 yilgacha 1 mlrd dollardan ortiq investitsiyalar o'zlashtirish ko'zda tutilgan.

Ekologik qishloq xo'jaligini rivojlantirish ham muhim istiqbolli yo'nalish hisoblanadi. Organik dehqonchilik va chorvachilikni rivojlantirish, mahsulotlarni sertifikatsiyalash tizimini yaratish, eksport bozorlariga chiqish rejalashtirilgan. Bu yo'nalishda 2025 yilgacha 500 mln dollarlik investitsion loyihalar amalga oshiriladi.

Qishloq xo'jaligida investitsiyalardan samarali foydalanish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur:

Qonunchilik bazasini takomillashtirish, investorlar huquqlarini himoya qilish mexanizmlarini kuchaytirish, byurokratik to'siqlarni kamaytirish zarur. Bu orqali investitsion muhitni yaxshilash va xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni ko'paytirish mumkin.

Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini rivojlantirish lozim. Bu mexanizmlar davlat va xususiy sektor resurslarini birlashtirish va yirik investitsion loyihalarni amalga oshirish imkonini beradi.

Moliyaviy mexanizmlarni takomillashtirish, imtiyozli kreditlash dasturlarini kengaytirish, lizing xizmatlarini rivojlantirish muhim. Bu orqali fermer va dehqon xo'jaliklarining investitsion imkoniyatlarini kengaytirish mumkin.

Innovatsion infratuzilmani rivojlantirish, ilmiy-tadqiqot markazlari va texnoparklar faoliyatini kuchaytirish, startap-loyihalarni qo'llab-quvvatlash zarur. Bu orqali innovatsion texnologiyalarni joriy etish jarayonini tezlashtirish mumkin.

Kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish, malaka oshirish dasturlarini kengaytirish, xorijiy tajribani o'rganish lozim. Bu orqali investitsion loyihalarni amalga oshirish uchun malakali kadrlar tayyorlash mumkin.

Xulosa qilib aytganda, qishloq xo'jaligi sohasida investitsiyalardan foydalanish istiqbollari katta. Bu sohada amalga oshirilayotgan investitsion loyihalar tarmoq samaradorligini oshirish, eksport salohiyatini kuchaytirish va qishloq aholisi turmush darajasini yaxshilash imkonini beradi. Bunda zamonaviy texnologiyalar, innovatsiyalar va raqamli yechimlarni keng joriy etish hal qiluvchi ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020-2030 yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5853-son Farmoni. 2019 yil 23 oktyabr.
2. World Bank. (2023). Future of Food: Harnessing Digital Technologies to Improve Food System Outcomes. Washington, DC: World Bank Publications. - 325 p.
3. FAO. (2023). The State of Food and Agriculture 2023: Investing in Sustainable Agriculture for Future. Rome: FAO Publishing. - 256 p.
4. McKinsey & Company. (2023). Agriculture's Connected Future: How Technology Can Yield New Growth. Global Institute Report. - 186 p.
5. Умаров С.Р., Дустмуродов М.Д. Қишлоқ хўжалигида инвестицион фаолиятни ривожлантиришнинг устувор йўналишлари. Монография. - Т.: "Иқтисодиёт", 2023. - 245 б.